

DVA ZNANSTVENO KORISNA SKUPA

U Opatiji 22, a u Rijeci 23. aprila održano je savjetovanje u povodu 40. obljetnice oslobođenja i pobjede nad fašizmom, pod nazivom PRILOZI ZA POVIJEST RIJEKE I OPATIJSKOG PODRUČJA. Savjetovanje su organizirali Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka—Pazin i Povijesno društvo Rijeka u suradnji sa Centrom za historiju radničkog pokreta i NOR-a Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara (Rijeka), Historijskim arhivom (Pazin), Historijskim arhivom (Rijeka), Izdavačkim centrom (Rijeka), Muzejom narodne revolucije (Rijeka), Savezom društava arhivskih radnika Hrvatske (Zagreb) i Zavodom za povijesne i društvene znanosti IC JAZU (Rijeka). Referate podnesene na Savjetovanju objavio je časopis DOMETI iz Rijeke, kao svoj trobroj (1—3) za 1985. godinu i u separatu koji je izašao pod nazivom Savjetovanja.

Prvog dana Savjetovanje je započelo u vijećnici Skupštine općine Opatija. Svečano ga je otvorila, pozdravnom riječju, Zlata Čebuhar, predsjednik Konferencije SSRNH Zajednice općina Rijeka i predsjednik Skupštine općine Opatija. Nakon pozdravnih riječi promovirana je publikacija (separat) i trobroj časopisa DOMETI. Prezentirajući skupu navedene publikacije, glavni i odgovorni urednik časopisa, Srećko Jelušić, iznio je pobude Uredništva da na ovaj način pridonesu osvjetljavanju i valorizaciji historije Rijeke, s naročitim naglaskom na razdoblje 1941—1947. godine. U svom izlaganju istakao je i dugogodišnja nastojanja DOMETA da u svoju koncepciju unese historijske radove, naročito iz novijeg vremena.

Prvi referent, Darinko Munić iznio je istraživačku analizu o političko-historijskim i društveno-ekonomskim aspektima današnjeg opatijskog područja u XVII i XVIII vijeku, u izlaganju DANAŠNJE PODRUČJE OPATIJE U OKVIRU NEKADAŠNJE KASTAVSKE GOSPOŠTIJE. Mirjana Strčić dala je nove odrednice u valoriziranju književnog djelovanja, u svome osvrtu KNJIŽEVNO KRETANJE NA OPATIJSKOM PODRUČJU U XIX I PRVOJ POLOVINI XX STOLJEĆA.

U izlaganju VEZE GRUPE GRAĐANSKIH POLITIČARA IZ HRVATSKOG PRIMORJA I ISTRE SA IZBJEGLIČKOM VLADOM Ljubo Boban je govorio o vezama dr Viktora Ružića, dr Ante Mandića, Milana Marjanovića, Zvone Rihtmana i Berislava Angelinovića, stavljaajući naglasak na metamorfozu njihovih gledanja na NOP. Svestranije će čitav ovaj problem biti rasvijetljen u knjizi HRVATSKA U ARHIVIMA IZBJEGLIČKE VLADE 1941—1943, koju, ovom autoru, uskoro objavljuje GLOBUS iz Zagreba. Nakon uvodnih izlaganja, u drugom bloku referata iznesena je problematika iz novije povijesti Opatije i Rijeke, vezana za ratne operacije i među-

narodne odnose u svjetlu znanstvenih izvora. To su saopštenja: DRUGI UDARNI BATALJON OPERATIVNOG ŠTABA ZA ISTRU (Vinko Šepić), PODACI O RATNOM OKRUGU RIJEKA U IZVJEŠTAJIMA OBLASNOG NOO ZA ISTRU (Dražen Vlahov), LIST »GLAS ISTRE« — IZVOR ZA NOB RIJEČKOG I OPATIJSKOG PODRUČJA (Vinko Antić), NJEMAČKE SNAGE I KVISLINŠKE FORMACIJE U ZAVRŠNIM OPERACIJAMA NA RIJEČKOM PODRUČJU (Ante Živković), POMORSKA KOMANDA SJEVERNOG JADRANA U RIJEČKO-TRŠĆANSKOJ OPERACIJI (Anđelko Kalpić). NEOBJAVLJENI IZVORI O ZAVRŠNIM OPERACIJAMA 4. ARMIJE U ARHIVU VOJNOISTORIJSKOG INSTITUTA U BEOGRADU (Milan Lučić), UGOVORI IZMEĐU ITALIJE I JUGOSLAVIJE NAKON II SVJETSKOG RATA (Nada Jaman) i IZVORI O OPATIJSKOM PODRUČJU OD 1945—1947. GODINE U HISTORIJSKOM ARHIVU RIJEKA (Ive Zurak).

Drugog dana Savjetovanje je nastavljeno u Rijeci, u Muzeju narodne revolucije, koji je ovim povodom organizirao izložbu RIJEČKA BITKA. Nakon pozdravne riječi Davora Srdoča, predsjednika Općinskog odbora SUBNOR-a Rijeka, izlaganje je podnio Danilo Klen pod nazivom NEISTRAŽENA MJESTA U POVIJESTI RIJEKE. Retrospektirajući historiografiju o Rijeci, ovdje su iznesene one praznine (do 1848. godine), koje treba naknadno izučavati i vrednovati. Logičan nastavak ovome izlaganju je koncizno iznesen stogodišnji prosjek povijesti oba grada na Riječini — Rijeke i Sušaka — koji je, pod nazivom OSNOVNI PROBLEMI U POVIJESTI RIJEKE OD 1848—1947. GODINE, iznio Petar Strčić. Mihael Sobolevski, u saopćenju KOMUNISTIČKI POKRET U SUŠAKU I RIJECI IZMEĐU DVAJU SVJETSKIH RATOVA, prikazao je i organizacione i idejno-političke osnove ovoga pokreta u oba grada, uzimajući u obzir njihove državno-zakonske različitosti i, naravno, ekonomsku podlogu. Drugim antifašističkim strukturama na ovome području bila su posvećena izlaganja: TALIJANSKI POKRET OTPORA I GRAĐANSKE POLITIČKE GRUPACIJE U RIJECI PRED OSLOBOĐENJE 1945. GODINE (Mladen Plovanić) i TALIJANSKA UNIJA ZA ISTRU I RIJEKU I NJEZINO DJELOVANJE U RIJECI ZA VRIJEME NARODNOOSLOBODILAČKE BORBE (Luociano Giuricin). O radničkoj strukturi Rijeke tokom NOB-a govore dva sljedeća izlaganja: Antun Giron RADNICI RIJEČKOG BRODOGRADILIŠTA U NARODNOOSLOBODILAČKOJ BORB I Josip Žgaljić RADNICI RIJEČKE RAFINERIJE NAFTE U NOB. Radule Butorović, svojim izlaganjem PLANIRANJE I REALIZACIJA PLANA ZAVRŠNE OFENZIVE 4. ARMIJE U ZAVRŠNICI RATA, zaključio je blok saopćenja iz prethodnog dana.

Tri posljednja saopćenja odnosila su se na izvore za povijest Rijeke u periodu 1945—1947. godine. Prvo od njih podnijela je Josipa Paver, ARHIVSKA GRAĐA O RIJECI 1945. GODINE U ARHIVU HRVATSKE, naglašavajući značaj dokumenata iz fonda

ZAVNOBiH-a. Ines Krota, u saopćenju RIJEKA OD 1945—1947. GODINE U IZVORIMA HISTORIJSKOG ARHIVA RIJEKA, samo je navela fondove i naglasila da su sređeni i dostupni istraživačima. IZVORI O RIJECI OD 1945—1947. GODINE U ARHIVU INSTITUTA ZA HISTORIJU RADNIČKOG POKRETA HRVATSKE izlaganje je koje nije podneseno (objavljeno je u DOMETIMA). Zdenko Pleše je o ovome istom periodu govorio sa političko-ekonomskog staništa u saopćenju POLITIČKE I EKONOMSKE PRILIKE U RIJECI 1945—1947. GODINE.

I prvoga i drugoga dana, nakon podnesenih izlaganja, diskusija je mnogo izloženoga produbila i nadopunila.

Dva izlaganja (Vinka Šepića i Josipe Paver) nisu objavljena zbog tehničkih razloga. Vjerojatno je da ni raspravu, koja je zaseban i svojevrsan doprinos ovoj širokoj problematici, neće biti moguće čitati.

Organizatori su uspjeli da sa ovako koncipiranim savjetovanjem, koje nije imalo ni vremenske ni tematske ograde, opet potvrde činjenicu da Rijeci i širem području nedostaje jedna moderna historija. Iako su autori izlaganja uglavnom poštovali vrijeme za saopćavanje, ipak je mnoštvo raznorodnih tema tražilo veliku koncentraciju i, kao i obično na skupovima ove vrste, onemogućavalo da se rasprava razvije onoliko koliko bi trebalo.

Svakako treba pozdraviti inicijativu časopisa DOMETI što je omogućeno da se sve izneseno na Savjetovanju pročita, i to sinhrono sa njegovim trajanjem.

Na Savjetovanje, održano u Opatiji i Rijeci, nadovezala se druga slična manifestacija. U Poreču su Narodno sveučilište Poreč, Povijesno društvo Istre (Pula) i Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka—Pazin organizirali Znanstveni skup POREČ I POREŠTINA u povodu 40-godišnjice oslobođenja. Pokrovitelj ove skupove bili su Skupština općine Poreč i SIZ kulture. Na znanstvenom skupu podneseno je 30 referata u četiri tematska bloka od prethistorije do poslijeratnog razvoja ovoga kraja. Sudionici na ovome skupu bili su eminentni stručnjaci za pojedine aspekte ovako široko zamišljene problematike. Saopćenja će izaći u drugom broju publikacije POREČKI ZBORNIK (prvi broj je izašao 1970. godine).

I Savjetovanje u Rijeci i Znanstveni skup u Poreču iznijeli su mnogo novih činjenica. Nadamo se da će autori izlaganja na ovim skupovima nastaviti na daljem izučavanju pokrenutih znanstvenih problema.

Katica Tadić